

Cooperativismo e Economía Social, nº 35 (2012-2013), pp. 131-135

A RESPONSABILIDADE DOS MEMBROS DO CONSELLO REITOR DUNHA COOPERATIVA, EN APLICACIÓN DO ARTIGO 367 DA LEI DE SOCIEDADES DE CAPITAL (COMENTARIO Á SENTENZA DA AUDIENCIA PROVINCIAL DE LEÓN 335/2012, DE 12 DE XULLO)

Estanislao de Kostka FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ

1. ANTECEDENTES

1.1. Suposto de feito

No litixio dirímese a acción de responsabilidade dos membros do Consello Reitor de Construcións Conspa, Sociedade Cooperativa Limitada, coa existencia de serias dúbidas de Dereito sobre a aplicación da lexislación da Lei de Sociedades de Capital ás Cooperativas, aspectos sobre os que non hai unanimidade entre a doutrina e entre a xurisprudencia. En concreto, o fondo do asunto versa sobre a aplicación ou inaplicación do artigo 367 da Lei de Sociedades de Capital ás actuacións dos membros do Consello Reitor.

Tanto en primeira instancia como en apelación, desestimáronse as pretensións da acción de responsabilidade dos membros do Consello Reitor por danos, fundamentadas na omisión do deber de convocatoria da Xunta Xeral para a disolución da Cooperativa. A demandante, pretende a aplicación por analogía da normativa recollida na Lei de Sociedades de Capital sobre a responsabilidade por débedas, en caso de non convocatoria da Xunta Xeral, á responsabilidade por danos dos membros do Consello Reitor, si existise falta de dilixencia dos demandados no exercicio das súas funcións.

1.2. A sentenza de xuízo ordinario do Xulgado de 1º Instancia nº 8 do Mercantil de León, de 28 de novembro de 2011.

Os autos instrúense con número 175/2011 no Xulgado de 1ª Instancia Nº 8 e do Mercantil de León, onde se dictou sentenza de data 28 de novembro de 2011, cuio fallo desestima íntegramente a demanda presentada, absolvendo ós demandados.

Na demanda exercítase a acción de responsabilidade fronte ós integrantes do Consello Reitor, para reclamar o cumprimento da obriga dineraria derivada, conforme sinala a sentenza, do establecido por un Decreto que aprobou a valoración do custo da “obriga de facer”, en virtude de acordo transaccional.

A esixencia de responsabilidade ós demandados fundamentase no “incumplimiento da obrigación legal de convocar a Asemblea Xeral ou de solicitar a disolución xudicial cando concorra algunha das causas de disolución legalmente previstas”. A parte actora, tras enumerar diversa lexislación, en particular a Lei 4/2002, de 11 de abril, de Cooperativas da Comunidade de Castilla e León, e a Lei 27/1999, de 16 de xullo, de Cooperativas, acaba facendo “unha derivación ó disposto para a responsabilidade dos administradores de sociedades de capital”. (artigo 51.3 da primeira Lei citada e 43 da segunda citada).

Os demandantes exercitan a vía do Real Decreto Lexislativo 1/2010, de 2 de xullo (RCL 2010, 1792 e 2400), polo que se aproba o texto refundido da Lei de Sociedades de Capital, en concreto a do artigo 367, que textualmente di que: “Responderán solidariamente das obrigas sociais posteriores o acaecimento da causa legal de disolución os administradores que incumplan a obriga de convocar no prazo de dous meses a xunta xeral para que adopte, no seu caso, o acordo de disolución, así como os administradores que non soliciten a disolución xudicial ou, si proceder, o concurso da sociedade, no prazo de dous meses a contar desde a data prevista para a celebración da xunta, cando esta non se constituíu, ou desde o día da xunta, cando o acordo fose contrario á disolución”.

Fronte ás posibles accións recollidas na Lei de Sociedades de Capital, análogas ás previstas nas derogadas Lei de Sociedades Anónimas e Lei de Sociedades de Responsabilidade Limitada, a demandante optou, como sinalamos, por exercitar a acción prevista no artigo 367 da Lei de Sociedades de Capital, que ten a súa equivalencia nos artigos 262.5 da derogada Lei de Sociedades Anónimas e 105.5 da derogada Lei de Sociedades de Responsabilidade Limitada [sobre un feito similar, vid. VÁZQUEZ PENA, M. J., “Aplicación do artigo 262.5 da Lei de Sociedades Anónimas a un suposto de responsabili-

dade dos membros do Consello Reitor por falta de disolución e liquidación da Cooperativa [Anotación á Sentenzada Audiencia Provincial de Vizcaia núm. 133/2005 (Sección 4^a), do 18 de febreiro. Ponente: Ilmo. Sr. D. Fernando Valdés-Solís Cecchini (A.C. 2005\612)”, Revista (Anuario) Cooperativismo e Economía Social, núm. 28 (Curso 2005/2006), 2006, páxs. 193 a 198]. Circunstancia que se pon de relevo de forma taxativa, cando o demandante no recurso de apelación, o indicar os pronunciamentos que se impugnan, expresamente alúdense a “o rexeitamento da aplicabilidade os membros do Consello Reitor das Sociedades Cooperativas das normas da responsabilidade contida no artigo 367 da Lei de Sociedades de Capital”.

2. A SENTENZA DE APELACIÓN

O recurso foi visto polo Tribunal da Sección Primeira da Audiencia Provincial de León, con número de recurso de apelación civil 77/2012, delimitándose o obxecto á acción de responsabilidade exercitada fronte os demandados, como integrantes do Consello Reitor, para reclamar o cumprimento da obrigación dineraria, entendéndose que esa responsabilidade incluía tamén débedas da Cooperativa, petitio que foi desestimada.

Tal e como recolle a sentenza da Audiencia Provincial de León que analizamos, a responsabilidade prevista no artigo 367 da Lei de Sociedades de Capital non é unha responsabilidade por danos causados, senón unha responsabilidade por débedas legalmente establecida nun suposto concreto: non convocar xunta xeral para adoptar acordo de disolución ou, no seu caso, non solicitar a súa disolución xudicial ou, no seu caso, promover declaración de concurso. É dicir, o administrador non responde por dano algún, senón polas débedas da sociedade. [Respecto disto, entre outras, a sentenza da Sala 1^a do Tribunal Supremo de data 30 de xuño de 2010 (RJ 2010, 5694)].

Como afirma a sentenza número 228/2008, de 25 marzo, desta mesma Sala (RJ 2008, 4649), a responsabilidade dos administradores por obrigacionais, con carácter solidario coa sociedade, prevista no artigo 260.1, números 3°, 4° e no artigo 260.5 da Lei de Sociedades de Capital (RCL 1989, 2737 e RCL 1990, 206), “constitúe unha responsabilidade por débeda allea “ex lege”, en canto a súa fonte —feito determinante— é o mero recoñecemento legal, sen que sexa reconducible a perspectivas de índole contractual ou extracontractual. Fundamentase nunha conduta omisiva do suxeito o que pola súa específica condición de administrador esíxeselle un determinado facer, e cuxa inactividad presúmese imputable —reprochable—, salvo que acredite unha

causa razoable que xustifique ou explique adecuadamente o non facer”. Conduas estas que proporcionan confianza ó tráfico mercantil e seguridade as transaccións comerciais, cando interveñen persoas xurídicas mercantiles sen responsabilidade persoal dos socios, tal e como se recolle no artigo 1 da Lei de Sociedades Anónimas e o artigo 1 da Lei de Sociedades de Responsabilidade Limitada (RCL 1995, 953).

É suliñable, ademais, que a norma non ten carácter sancionador ou punitivo, en palabras da propia sentenza “non ten natureza de sanción ou pena civil” [...], senón que establece “unha responsabilidade en garantía”, pero á marxe de cómo poida calificarse, é totalmente allea o concepto de resarcimiento por dano, xa que non se pretende a reparación dun dano, senón o pago dunha débeda. Non obstante, si o dano causado é produto do impago dunha débeda por causa imputable ó administrador, poderíanse exercer en aplicación do artigo 397 da Lei de Sociedades de Capital.

En conclusión, a aplicación da lexislación sobre Sociedades Cooperativas á responsabilidade por danos non pode estenderse á responsabilidade do pago da débeda, tal e como recolle de forma practicamente unánime sentenzas dictadas nas Audiencias Provinciais, sen que lle conste á Sala que haxaalgunha dictada en sentido contrario polo Tribunal Supremo. Entre outras a sentenza da Sección 1ª da AP de Pontevedra de data 15 de setembro de 2011 (PROV 2011, 347996) na que se sinala que “[...] na lexislación de cooperativas non existiu nin existe unha responsabilidade dos membros do Consello Reitor que sexaparangonable á responsabilidade dos administradores que se regula na lexislación da sociedade anónima e de responsabilidade limitada, particularmente porque non se estableceu a responsabilidade “ex lege” dos arts. 262.5LSA e 105.5 LSRL. A única acción que se establece está próxima á configurada no art. 135 LSA e 69 LSRL, no senso de que tratasedunha acción de danos que responde ó esquema típico das accións desta clase e esixen, para que a responsabilidade poida ser declarada: que exista un feito negligente, que do mesmo resulte un dano e que entre un e outro concorran un adecuado nexo de causalidade”.

E no mesmo senso as sentenzas da Sección 9ª da AP de Valencia de data 29 de xuño de 2011 (PROV 2011, 398842), da Sección 28ª da AP de Madrid de data 30 de decembro de 2009 (PROV 2010, 137597), ou a sentenza da Sección 1ª da AP de Jaén de data 30 de xuño de 2010 (PROV 2010, 370377) que, ásúa vez, cita neste mesmo sentido as seguintes: sentenzas da Audiencia Provincial de Valladolid de 9 de Abril de 2007 (PROV 2007, 262950), de Badajoz de 17

de Outubro de 2005, de Valencia de 19 de Setembro de 2005 (PROV 2005, 275154) e de Barcelona de 24 de Xaneiro de 2005 (PROV 2005, 54742).

3. REFLEXIÓNS FINAIS

Aínda cando o criterio seguido nesta sentenza é maioritario e xeneralizado, o certo é que a sentenza da Sección 1ª da Audiencia Provincial de Vizcaya, de data 18 de febreiro de 2005 (AC 2005, 612), de xeito moi concreto, a da Sección 16ª da Audiencia Provincial de Barcelona, de xeito máis xenérico, e a da Sección 3ª da Audiencia Provincial de Burgos de data 11 de xaneiro de 2012 (PROV 2012, 34651), estende nos membros do ConselloReitor a aplicación dos artigos 262.5 da Lei de Sociedades Anónimas (RCL 1989, 2737 e RCL 1990, 206) e 105.5 da Lei de Sociedades de Responsabilidade Limitada (RCL 1995, 953). Por tanto, aínda admitindo como xeneralizada a opinión que sustenta as sentenzas dos tribunais que viñemos analizando, o certo é que devandito criterio non basa en xurisprudencia do Tribunal Supremo. Ao que é preciso engadir que o devandito criterio raramente é considerado por sentenzas das audiencias provinciais. Non en balde, a sentenza comentada conclúe estimando que “concorren serias dúbidas de Dereito que non xustifican a condena en costas das demandantes”.